

SCRISOARE DESCHISĂ

Obiect: Biserica Catolică din România dezaprobă Propunerea legislativă privind reproducerea umană asistată medical (RUAM) B393/2013 și solicită retragerea acestei inițiative legislative pe care o consideră un atac la demnitatea persoanei și la integritatea familiei

Biserica Catolică din România a luat act de *Proiectul de lege privind reproducerea umană asistată medical* care se află acum la Senat spre *adoptare tacită* la data de 12 noiembrie 2013. Biserica a fost și este întotdeauna aproape de acei părinți care își doresc, dar nu pot avea copii din pricina infertilității, și înțelege suferința lor. Totodată Biserica dorește să amintească faptul că darul neprețuit al maternității și paternității nu se obține cu orice preț. Copilul rămâne mereu o persoană umană și nu poate fi socotit un produs de laborator.

Dat fiind proiectul de lege mai sus amintit, episcopii catolici din România doresc să aducă cunoștința forurilor abilitate și societății civile poziția Bisericii Catolice față de viața care se zămislește (embrionul), viața care se naște și față de demnitatea procreației.

a) Formularea „embrion înseamnă ansamblul organic de celule, care, prin dezvoltare, poate să dea naștere unei ființe umane” (din PL, art. 4) este ambiguă. De exemplu, un embrion de elefant nu se va dezvolta înspre o ființă umană, și nici viceversa; în al doilea rând nu embrionul dă naștere unei ființe - oricare ar fie ea - ci el însuși este rodul fecundării (unirii) dintre gametul masculin și cel feminin. În al treilea rând când vorbim despre embrion ca ansamblu organic cu referire la embrionul uman e imperios necesar să luăm în considerație că „*din momentul în care ovulul este fecundat, începe o nouă viață care nu este aceea a tatălui sau a mamei, dar a unei noi ființe umane care se dezvoltă pe cont propriu. Nu va fi niciodată umană dacă nu este încă de atunci. Acestui fapt evident din totdeauna... știința genetică modernă îi aduce confirmări prețioase. Ea a demonstrat cum din primul moment este fixată structura sau programul genetic al acestei ființe vii: evident, un om înzestrat cu toate notele sale caracteristice deja bine determinate. De la fecundare a început aventura unei vieți umane: fiecare din marile sale capacități cere timp pentru a se orânduie corect și pentru a fi gata de a acționa*” (Congregația pentru Doctrina Credinței, *Declarația despre avortul procurat* 12-13).

b) „*Respectarea unității căsătoriei și a fidelității conjugale cere zămisirea copilului în familie; legătura existentă între cei căsătoriți atribuie soților, în mod obiectiv și inalienabil, dreptul exclusiv de a deveni tată și mamă numai unul prin celălalt. Recurgerea la gameții unei terțe persoane, pentru a avea la dispoziție sperma sau ovulul, constituie o violare a îndatoririi reciproce a soților și o lipsă gravă față de acea proprietate esențială a căsătoriei, care este unitatea sa. Fecundarea artificială heterologă lezează drepturile copilului, îl lipsesc de relația filială cu originile sale părintești și poate stăvili maturizarea identității sale personale. În plus, constituie o ofensă adusă vocației comune a soților, care sunt chemați la paternitate și maternitate: privează în mod obiectiv fecunditatea conjugală de unitatea și integritatea sa;*

crează și manifestă o ruptură între legătura de sânge din zămislire, legătura de sânge din sarcină și datoria educației. Astfel de alterare a relațiilor personale în interiorul familiei are repercusiuni și asupra societății civile: ceea ce amenință unitatea și stabilitatea familiei este izvor de disensiuni, de dezordine și de nedreptăți în întreaga viață socială" (Congregația pentru Doctrina Credinței, *Donum vitae*, II.2).

Prin urmare, Biserica Catolică din România consideră că "*Proiectul de lege privind reproducerea umană asistată medical*" este un atac la demnitatea persoanei, la integritatea familiei și implicit la echilibrul vieții sociale.

„Originea unei persoane umane este, în realitate, rezultatul unei dăruiri. Copilul zămislit trebuie să fie rodul iubirii părinților săi. Nu poate fi voit, nici conceput ca produs al unei intervenții de tehnici medicale și biologice: acest lucru ar echivala cu reducerea lui la a deveni obiect al unei tehnologii științifice. Nimeni nu poate să supună venirea pe lume a unui copil condițiilor de eficiență tehnică evaluabile conform parametrilor de control și de dominare" (Congregația pentru Doctrina Credinței, *Donum vitae*, II. B. 4. c).

În consecință, pentru binele comun al societății și al familiei, cât și pentru demnitatea fiecărei persoane, Biserica Catolică solicită retragerea *Proiectului de lege privind reproducerea umană asistată medical* trimis spre adoptare Senatului României.

Mons. Cornel DAMIAN

Episcop auxiliar de București

Președintele Comisiei pentru Familie din cadrul C.E.R.

Considerații pe marginea Proiectului de lege privind reproducerea umană asistată medical cu terț donator ale Comisiei pentru Familie din cadrul Conferinței Episcopilor din România

Considerații pe marginea Proiectului de lege privind reproducerea umană asistată medical trimis spre adoptare Senatului României

La 10 decembrie 1948 era promulgată *Declarația universală a drepturilor omului*, ca reacție a întregii familii umane față de ororile comise în cel de-al II-lea Război Mondial. Principalul său scop era tocmai recunoașterea inviolabilității demnității fiecărei persoane umane și implicit egalitatea dintre oameni. La 7 decembrie 1965, Biserica Catolică, prin vocea Conciliului Vatican al II-lea, promulga Constituția pastorală privind Biserica în lumea contemporană *Gaudium et Spes* ("Bucurie și speranță"), în care aflăm principiul care stă la baza respectului față de orice persoană umană: "aproapele este, fără nici o excepție, *un alt eu*" (nr. 27). La 22 februarie 1987,

Congregația Pontificală pentru Doctrina Credinței răspunde la nenumăratele întrebări care aveau ca obiect raportul dintre biomedicină și morala catolică în documentul *Donum Vitae* ("Instrucțiunea despre viața umană care se naște și despre demnitatea procreației").

Menirea Statului de drept al unei națiuni este promulgarea de legi drepte. Ar putea fi oare dreaptă o lege care atentează la inviolabilitatea vieții și la bunul mers al instituției familiare care este celula de bază a societății?

În *Proiectului de lege privind reproducerea umană asistată medical* sunt prezentate semnificațiile unor expresii cheie. Dorim să facem unele precizări referitoare la terminologia adoptată:

a) Reproducerea umană asistată medical . De fapt expresia *reproducere umană asistată medical* e total ambiguă, deoarece nu se referă la asistența medicală propriu-zisă – cu care Biserica este întru totul de acord -, ci la un șir de substituții: a patului conjugal cu procesul tehnic din laborator, a bărbatului cu medicul care manipulează sămânța, a unirii conjugale cu un act pur tehnic. *Reproducerea asistată* duce de asemenea la o gravă ruptură în câmpul intim, confidențial, al unirii conjugale, și la ruptura dintre unirea conjugală și procreare, din moment ce aceasta se poate realiza în eprubetă.

Apoi, folosirea expresiei *reproducere umană* este semnul evident al degradării umane. A vorbi despre generarea umană în termeni de reproducere în loc de procreare, duce la reducerea acesteia la un fapt pur biologic, cu implicita presupunere că omul nu este cu nimic mai mult decât un animal. Astfel se deschide calea excluderii lui Dumnezeu din evenimentul apariției persoanei umane pe lume. Persoana umană devine rodul calculului și al manipulării. I se neagă calitatea sa de dar, devenind pur și simplu un produs tehnic.

b) Dreptul la reproducere. Ne-am putea întreba dacă există un drept la a avea drepturi? Dacă da, atunci unul dintre ele ar fi și dreptul la reproducere. În mod generic prin dreptul la reproducere poate fi înțeles și dreptul la folosirea liberă a sexualității: independență sexuală, sexualitate recreativă, fără constrângeri și fără responsabilități etc, dar se înțelege și dreptul fundamental al cuplului de a decide numărul de copii, intervalul și momentul venirii lor pe lume.

Din punct de vedere juridic, se vorbește de un drept la reproducere, cu referire la însămânțarea artificială, fecundarea în vitro, transferul de embrioni, posibilitatea clonării. Toate aceste tehnici ar sta la baza dreptului la reproducere asistată. Care este însă baza autentică a drepturilor omului? Libertatea umană. Dezvoltarea liberă a personalității. Demnitatea persoanei. Dreptul la intimitate familială și personală. Dreptul la căsătorie. Dreptul de a proteja familia și de a o întemeia.

Este inacceptabil *dreptul la reproducere*, care nu are fundament antropologic, în natura omului, ci unul tehnologic. *Dorința* de a avea copii nu poate genera *dreptul* de a avea copii. Ceea ce este posibil din punct de vedere tehnic, nu înseamnă că este acceptabil din punct de vedere etic.

c) Sănătatea reproducerii umane. La prima vedere este un concept generos, cu referire la buna funcționare a aparatului reproductiv ceea ce sugerează, în parte, și semnificația din legea specială. În realitate, în background-ul conceptului se ascunde liberul acces la mijloacele de contracepție, de care ține și dezvoltarea producției și a comerțului cu astfel de mijloace, și practica nelimitată a avortului prezentat ca sigur, mai ales a celui din motive de eugenică.

În ciuda acestei ambiguități, Biserica nu respinge *apriori* conceptul de sănătate reproductivă – cu tot caracterul limitat al termenului "reproducere" – în măsura în care sănătatea se referă la integritatea persoanei umane în calitatea de trup, suflet și spirit.

d) Terț donator. Chestiunea "terțului donator" ridică serioase obiecții de natură morală. Le prezentăm plecând de la următorul citat: *"Atunci când este vorba de a pune de acord dragostea conjugală cu transmiterea responsabilă a vieții, moralitatea comportamentului nu depinde așadar numai de sinceritatea intenției și de aprecierea motivelor, ci ea trebuie determinată după criterii obiective ce decurg din natura persoanei umane și a actelor ei, criterii ce respectă semnificația totală a dăruirii reciproce și a procreării umane în contextul adevăratei iubiri; acest lucru nu este posibil decât dacă este cultivată cu sinceritate virtutea castității conjugale"* (Gaudium et spes, 21).

Tocmai această trimitere la "criterii obiective" arată că un terț donator se situează absolut în afara unirii conjugale, care presupune unitatea de trup, suflet și spirit a cuplului conjugal. Acesta se situează și în afara "contextului adevăratei iubiri". *"Respectarea unității căsătoriei și a fidelității conjugale cere zămisirea copilului în familie; legătura existentă între cei căsătoriți atribuie soților, în mod obiectiv și inalienabil, dreptul exclusiv de a deveni tată și mamă numai unul prin celălalt"* (Congregația pentru Doctrina Credinței, *Donum vitae*, II,2).

"Recurgerea la gameții unei terțe persoane, pentru a avea la dispoziție sperma sau ovulul, constituie o violare a îndatoririi reciproce a soților și o lipsă gravă față de acea proprietate esențială a căsătoriei, care este unitatea sa. Fecundarea artificială heterologă lezează drepturile copilului, îl lipsesc de relația filială cu originile sale părintești și poate stăvili maturizarea identității sale personale. În plus, constituie o ofensă adusă vocației comune a soților, care sunt chemați la paternitate și maternitate: privează în mod obiectiv fecunditatea conjugală de unitatea și integritatea sa; creează și manifestă o ruptură între legătura de sânge din zămislire, legătura de sânge din sarcină și datoria educației. Astfel de alterare a relațiilor personale în interiorul familiei are repercusiuni și asupra societății civile: ceea ce amenință unitatea și stabilitatea familiei este izvor de disensiuni, de dezordine și de nedreptăți în întreaga viață socială. Aceste motive conduc la o judecată morală negativă asupra fecundării artificiale heterologe: de aceea, din punct de vedere moral, este ilicită fecundarea unei femei cu sperma unui donator altul decât soțul său și fecundarea cu sperma soțului a unui ovul care nu provine de la soția sa. În plus, fecundarea artificială a unei femei necăsătorite, nubilă sau văduvă, oricare ar fi donatorul, nu poate fi justificată din punct de vedere moral" (Congregația pentru Doctrina Credinței, *Donum vitae*, II, 2).

O altă obiecție serioasă provine din desființarea eficacității sociale a numelui de familie și a rolului filiațiunii. Confidențialitatea – care este atât de răspicat invocată de mai multe ori în legea specială – ar putea duce ca situația în care din donatori anonimi să se nască frați și surori vitregi, care ar putea încheia o căsătorie, lipsind astfel de conținut tot ceea ce ține de gravitatea incestului.

e) Informarea. Din formularea proiectului de lege rezultă că informarea privește aspectele de natură juridică, pentru a obține un consimțământ licit între un terț donator și părinți. Dar textul legislativ este ambiguu în ce privește identitatea părinților și a stabilității legăturii conjugale. În plus, așa cum reiese din Legea nr. 287/2009 art 441, paragraf 3, obiectul donației poate fi și femeia singură. (În felul acesta nu se dă oare legitimitate "cazului Iliescu"? De asemenea, legea nu precizează limitele de vârstă nici ale părinților și nici ale donatorului).

Din textul proiectului de lege nu se înțelege cui i se face înseninarea artificială, ori după fertilizarea în vitro în uterul cui se implantează embrionul astfel rezultat, deschizând astfel o poartă deschisă pentru *mama purtătoare*, care nu este obiectul explicit al acestei legi speciale, dar ar putea fi obiectul său implicit?

f) Consilierea. După cum informarea privește aspectele de natură juridică, consilierea privește aspectele de natură medicală. Din legea specială reiese că scopul consilierii este facilitarea serviciului de sănătate. Așadar încă o dată tehnica are prioritate asupra binelui persoanei. Nu se face nicio referire la consilierea de natură psihologică, religioasă.

În concluzie, inviolabilitatea vieții umane, stabilitatea și unitatea cuplului conjugal, unitatea familiei sunt criteriile fundamentale care ar trebui să stea la baza unei legi drepte. Dorința părinților de a avea copii, oricât ar fi de puternică, nu legitimează recurgerea la tehnici contrare autenticei nașteri umane și demnității noii ființe umane. Dorința de a avea copii nu constituie originea vreunui drept de a avea copii. Copilul este o persoană cu demnitate de subiect, prin urmare nu poate fi tratat ca obiect.

*Comisia pentru Familie din cadrul
Conferinței Episcopilor din România*